

LÊKOLÎNEKE FOLKLORÎ

LI SER DESTANA MEM Û ZÎNÊ

Hikmettin ATTI

KURTE

Di vê tezê de me di çarçoveya prensîbên zanyariya nûjen ên folklorê de, li peywendiyên di navbera berhema folklorî ya bi navê Memê Alan û berhema nivîskî ya Ehmedê Xanî ya bi navê *Mem û Zîn*, kola. Di teza xwe de me ji bo Destana Memê Alan a folklorî, diwanzdeh (12) varyantên cuda ku di pirtûka Qanatê Kurdo ya bi navê *Mem û Zîn* de hatine berhevkirin û *Memê Alana* Roger Lescot esas girtin. Ji van diwanzdeh varyantên ku di pirtûka navborî de derbas dibin, yek jê ji ber ku bi zaravayê soranî ye (ji ber pirsgerêkên muhtemel ên zaravayî) me ew li derveyî xebata xwe hişt (Varyant 12). Yek jê jî ji ber ku bi tevahî wekî kopîyeke *Mem û Zîna* Ehmedê Xanî ye (Varyant 3), me ew jî li derveyî xebata xwe hişt. Ji bo *Mem û Zîna* Ehmedê Xanî jî me wergera Prof. Kadrî Yıldırım a bi navê, *Mem û Zîn, Çeviri ve Kavramsal Tahlili*, esas girt. Her wiha digel zimanê wê yê otantik, me beranberî her rêzikên *Mem û Zîna* Xanî, wergera wê ya bi kurdiya îroyîn jî li hember wê nivîsand. Ji bo vê jî me wergera Jan Dost, a bi navê *Mem û Zîn, Şîrove û Kurdiya Îro*, esas girt.

Teza me ji destpêk û ji sê beşên bingehîn pêk tê. Di destpêkê de me bi giştî xwest ku em derbarê zanyarî û termînolojiya folklorê de hin agahiyan bidin.

Di beşa yekem de, me di navbera varyantên navborî û *Mem û Zîna* Xanî de, li gorî çend epîzotan (beşan) muqayese kir. Di vê muqayeseyê de, heta ji dest hat, me xwest ku em hemî prosesa destanê li gorî varyantên cuda û *Mem û Zîna* Xanî bidin. Bi vê yekê armanca me ew bû ku, em xalên hevbeş (muhtemel e ku di destanê de xalên herî kevnar bin) ên di navbera Memê Alan û *Mem û Zîna* Xanî de tesbît bikin û nîşan bidin û li têkiliya aktîf û dualî ya di navbera Memê Alana folklorî û *Mem û Zîna* Xanî cardî şahidî bikin.

Di beşa duyem de, me di çarçoveya avahîsaziya motîfan de (motif structure), li Memê Alana folklorî û *Mem û Zîna* Xanî kola. Di vê beşê de, em di binê sê sernavan de li ser her motîfê xebitîn. Yek jê; bi giştî di nava folklorê de nirxandina wê motîfê,

ya diduyan; di varyantên Memê Alana folklorî de nirxandina heman motîfê û ya sisêyan jî; di *Mem û Zîna* Xanî de tezahura wê motîfê. Di vê beşê de me di tesbît û tesnîfa motîfan de, xebata navdar a Stith Thompson a bi navê *Motif Index of Folkliterature* (Indeksa Motîfên Wêjeya Gel) esas girt. Di tesbîtkirina motîfan de me bi giranî, li hevbeşiya motîfî ya di navbera *Mem û Zîna* Xanî û Memê Alana folklorî nihêrî. Lê di xebata xwe ya li ser her motîfê de, me di destpêkê de ew motîf bi giştî di nava folklorê de nirxand û bi taybetî di Memê Alana folklorî de çawa derbas dibe tesbît kir. Dûre di *Mem û Zîna* Xanî de bi çî rengî derketibe pêş me, me ew nîşan da. Her wiha di vê beşê de, me xebata Zeynelabidîn Zinar a bi navê *Di Çanda Kurdî De 37 Şaxên Zanistiyê* jî esas girt. Di vê xebatê de, xalên hevbeş ên çîroka kurdî (133 xalên hevbeş) ku bi xebata me ya motîfan re têkildar derketibin pêş me, me şîrove û pênaseyên Zinar jî dan.

Di beşa sêyem de, me ji aliyê Hêmanên Çanda Gel ve li *Mem û Zîna* Xanî kola. Di vê beşê de me bi tenê *Mem û Zîna* Xanî esas girt. Ev hêman bi vî rengî ne: Hêmanên dînî-bawerî, çanda şîn û şahiyên, (Newroz, nêçîr, dawet, şîn û hwd), hêmanên hekîmiya gel, muzîk û leysitîkên gelêrî.

Di dawiyê de, di beşa encamê de me tesbîtên ku em gihaştinê dan.

Di vê tezê de me sê rêbazên cuda bi kar anîn. Yek jê Muqayese; ji vê rêbazê mebest, tesbîtkirina xalên hevbeş û yên cuda di navbera varyantên Memê Alan û *Mem û Zîna* Xanî de ye. Ya duyem lêkolîna li ser avahîsaziya motîfî ya Memê Alan û *Mem û Zîna* Xanî ye ku ev rêbaz di salên dawîn de, di xebatên zargotinê de wekî rêbazeke nûjen bêhtir derketiye pêş. Ya dawîn, wekî rêbazeke klasîk, lêkolîna li ser *Mem û Zîna* Xanî ji aliyê hêmanên çanda gel ve ye.

MEM Û ZÎN DESTANI ÜZERİNE

FOLKORİK BİR İNCELEME

Hikmettin ATTI

ÖZET

Tezimizde modern Folklor biliminin prensipleri çerçevesinde, halk edebiyatı ürünü olan Memê Alan Destanı ile yazılı bir eser olan Ehmedê Xani'nin Mem u Zîn'i arasındaki ilişkiyi inceledik. Tezimizde halk edebiyatı ürünü olan Memê Alan Destanı için, araştırmacı yazar Qanatê Kurdo'nun, *Mem û Zîn* adlı eserinde toplanan oniki (12) varyantı ve Roger Lescot'un *Memê Alan* adlı derlemesini esas aldık. Qanatê Kurdo'nun eserindeki oniki varyantan birisi, kürtçe'nin sorani lehçesiyle kaydedildiği için, doğabilecek muhtemel lehçe ve anlaşılma sorunlarından dolayı bu varyantı (Varyant 12) değerlendirmemizin dışında tuttuk. Bir diğer varyant da (Varyant 3), Ehmedê Xani'nin Mem u Zîn'inin bir kopyası niteliğinde olduğu için onu da değerlendirmemizin dışında tuttuk. Ehmedê Xani'nin Mem û Zîn'i için, Prof. Kadri Yıldırım'ın, *Mem û Zîn, Çeviri ve Kavramsal Tahlili*, adlı çalışmasını esas aldık. Bunun yanında her Mem û Zîn'in orijinal beyitinin karşısında günümüz kürtçesiyle çevirisini de verdik. Günümüz kürtçesine çevirisinde, Jan Dost'un, *Mem û Zîn, Şîrove û Kurdiya Îro* (Mem û Zîn, Yorum ve Bugünün Kürtçesi ile) adlı çalışmasını esas aldık.

Tezimizi, Giriş bölümünün dışında, üç anabaşlık altında hazırladık. Giriş bölümünde genel olarak Folklor bilimi ve terminolojisi hakkında kısa bilgiler vermeye çalıştık.

Birinci bölümde, yukarıda bahsettiğimiz Memê Alan varyantları ile Xani'nin Mem û Zîn'i arasında birkaç epizota göre mukayese yaptık. Bu mukayesede mümkün olan en üst seviyede, destanın bütün süreçlerini değişik varyantlara ve Mem û Zîn'e göre vermeye çalıştık. Bunu yapmakla amacımız; Memê Alan ile Mem û Zîn arasındaki ortak noktaları tesbit etmek (ki muhtemelen bu ortak noktalar aynı zamanda destanın en eski pasajları idiler) ve göstermek ve aynı zamanda Memê Alan ile Mem û Zîn arasındaki aktif ve iki taraflı geçişlilik ilişkisine dikkat çekmek.

İkinci bölümde, motif yapısı çerçevesinde, folklorik Memê Alan ile Xanî'nin Mem û Zîn'ini inceledik. Bu bölümde tesbit ettiğimiz her motifi üç ana başlıkta değerlendirdik. İlk olarak, bu motifin genel olarak halk edebiyatındaki yerini ve önemini değerlendirdik, ikinci olarak; bu motifin Memê Alan Destanı'nda karşımıza nasıl çıktığını değerlendirdik ve son olarak; motifin Xanî'nin Mem û Zîn'indeki yerini tesbit ettik. Bu bölümde motiflerin tesbitinde, Stith Thompson'un ünlü *Motif Index of Folkliterature* (Halk Edebiyatının Motif İndeksi) adlı çalışmasını esas aldık. Motifleri tesbit ederken ağırlıkla, Memê Alan ile Mem û Zîn arasındaki ortak motifleri bulmaya gayret ettik. Her motifi incelediğimizde, o motifin genel olarak Halk Edebiyatı içindeki yerine dikkat çektik ve özelde Memê Alan Destanı'nda nasıl karşımıza çıktığını inceledik. Ve sonra aynı motifin, Xanî'nin Mem û Zîn'inde, nasıl geçtiğine baktık. Bu bölümde aynı zamanda, Zeynelabidin Zınar'ın, *Di Çanda Kurdi De 37 Şaxên Zanistiyê* (Kürt Kültüründe Bilimin 37 Dalı) adlı çalışmasını da esas aldık. Bu çalışmada kürt masalında tesbit edilen ortak noktalardan (133 ortak nokta), çalışmamız ile ilgili olanlardan faydalanmaya çalıştık.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde, Xanî'nin Mem û Zîn'ini, halk kültürü unsurları bakımından inceledik. Bu bölümde sadece Xanî'nin Mem û Zîn adlı eserini esas aldık. Bu halk kültürü unsurlarını, dini-inançsal unsurlar, yas ve şölen gelenekleri (Newroz, Av geleneği, Düğün merasimi, Yas geleneği vb.), halk hekimliği geleneği, müzik, halk oyunları gibi çeşitli başlıklardır

Sonuç bölümünde kısaca ulaştığımız bazı sonuçları verdik.

Tezimizi üç ayrı bölümünü, üç ayrı metodla inceledik. Birincisi Mukayese yöntemidir. Bu yöntemden amaç; Memê Alan varyantlarının kendi içinde mukayesesi ve Mem û Zîn ile ortak noktaları ve ayrışan yanlarını tesbit etmektir. İkinci yöntemimiz; motif yapısı bakımından incelemek. Bu metod halk edebiyatı araştırmalarında son zamanlarda modern bir metod olarak ön plana çıkmıştır. Bu bölümde Memê Alan ile Mem û Zîn'de geçen ağırlıkla ortak motifleri tesbit edip inceledik. Üçüncü yöntem olarak, bir klasik yöntem olan, ve halk edebiyatı araştırmalarında genelde halk kültürünün maddi ve manevi unsurlarını ön plana çıkarıp inceleyen yöntemdir. Üçüncü bölümü bu yöntem ışığında Xanî'nin Mem û Zîn adlı eserinde uyguladık.

A FOLKLORIC REVIEW

ON MEM Û ZÎN EPIC

Hikmettin ATTI

SUMMARY

In this thesis, within the frame of the principles of the folklore, we studied the epic of Memê Alan and compared it with the Mem û Zîn of Ehmedê Xanî. For the epic of Memê Alan, we have selected twelve (12) different variants that were collected by Qanatê Kurdo under the title of *Mem û Zîn* and Roger Lescot's work named *Memê Alan*.

From variants, we have dropped two because, one was in the kurdisch soranî dialect (Variant 12) and the other (Variant 3) was just a copy of Xanî's Mem û Zîn. For Xanî's Mem û Zîn, we have preferred Prof. Kadrî Yıldırım's work, entitled *Mem û Zîn, Translation and Conceptional Analysis*. For each couplet of the original Mem û Zîn, we have given the translation of original passages in today's kurdisch. For this, we have preferred Jan Dost's work, named *Mem û Zîn, Comment and With Today's Kurdish*.

We have organized the thesis in three chapter. In the intorductory section we explain the terminology of folklore.

In the first chapter, we have compared the folkloric Memê Alan's variants with each other and with Xanî's Mem û Zîn, under a few episodes. In this chapter we have tried to give the whole process of the epic at the highest level as far as we could. With this, we aimed to find common features shared by the folkloric variants and Xanî's Mem û Zîn (that are probably the oldest passages of the epic), and observe to the active and double-sided relation between Memê Alan and Mem û Zîn.

In the second chapter, we have examined the variants of Memê Alan and Xanî's Mem û Zîn, within the framework of the motif structure. We have examined each motif under three point: generally in folk literature, and in the Memê Alan epic, at last especially in Xanî's Mem û Zîn. For the determination and the classification of motifs we have preferred Stith Thompson's famous work, entitled, *Motif Index Of Folkliterature*. In addition to this we have taken advantage of Zeynelabidîn Zinar's work, entitled, 37

Branches Of Science In Kurdish Culture. In this work, Zinar has identified 133 common point of kurdish tales.

In the third chapter of the thesis, we have worked wholly on the elements of folk culture in Xanî's Mem û Zîn. These were: elements of religious-beliefs, the mourning and feasting traditions (Newroz, the tradition of hunting, the wedding ceremony, the mourning ceremony etc.) the elements of folk medicine, music and folk dances.

In the end, we give a summary of the conclusions reached.

NAVEROK

KURTE.....	III
ÖZET.....	V
SUMMARY.....	VII
NAVEROK.....	IX
PÊŞGOTIN.....	XV
KURTEBÊJE.....	XVI

DESTPÊK

1. FOLKLOR.....	1
1.1. Efsane.....	5
1.2. Destan.....	8
1.3. Çîrok.....	10
1.4. Çîrokên Gelêrî.....	14
1.5. Folklor û Edebiyat.....	20
1.6. Di Folklorê De Motîf.....	22
2. Rê û Rêbazên Ku Me Di Tezê De Şopandine.....	27

BEŞA YEKEM

1. LI GORÎ ÇEND EPÎZOTAN MUQAYESEYA MEMÊ ALANA FOLKLORÎ Û MEM Û ZÎNA EHMEDE XANÎ.....	29
1.1. Mekan û Statuya Civakî ya Mem û Zînê.....	31
1.2. Hevdîtina Ewîl a Mem û Zînê.....	37
1.3. Gihaştina Hev a Mem û Zînê	51
1.4. Mirina Mem û Zînê.....	59
1.5. Kuştina Bekoyê Ewan.....	65

BEŞA DUYEM

2. LÎ GORÎ AVAHÎSAZIYA MOTÎFAN MUQAYESEYA MEMÊ ALANA FOLKLORÎ Û MEM Û ZÎNA EHMEDE XANÎ.....	71
2.1. Motîfa Xewnê.....	73

2.1.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Xewnê.....	70
2.1.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Xewnê.....	74
2.2. Motîfa Derasayî û Sêhrê(Perî, Cîn û Cadû).....	76
2.2.1. Di Destana Memê Alan de Motîfên Derasayî û Sêhrî.....	78
2.2.2. Di Mem û Zînê de Motîfên Derasayî û Sêhrî (Perî, Cîn û Cadû).....	82
2.3. Motîfa Evînê.....	86
2.3.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Evînê.....	87
2.3.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Evînê.....	88
2.4. Motîfa Astengêr.....	91
2.4.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Astengêr.....	93
2.4.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Astengêr.....	94
2.5. Motîfa Jehriyê.....	101
2.5.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Jehriyê.....	102
2.5.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Jehriyê	103
2.6. Motîfa Îmtîhanê.....	104
2.6.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Îmtîhanê.....	105
2.6.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Îmtîhanê.....	107
2.7. Motîfa Hîleyê.....	111
2.7.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Hîleyê.....	112
2.7.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Hîleyê.....	113
2.8. Motîfa Qedexe û Ceza.....	116
2.8.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Qedexe û Ceza.....	117
2.8.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Qedexe û Ceza.....	119
2.9. Motîfa Civakê.....	121
2.9.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Civakê.....	123
2.9.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Civakê.....	126
2.10. Motîfa Mirinê.....	134
2.10.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Mirinê.....	135
2.10.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Mirinê.....	137
2.11. Motîfa Kordûndetî û Yekzarokiyê.....	139

2.11.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Kordûdetî û Yekzarokî.....	140
2.11.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Yekzarokiyê.....	141
2.12. Motîfa Gustîlikê	143
2.12.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Gustîlikê.....	144
2.12.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Gustîlikê.....	145
2.13. Motîfa Fal û Remlê	148
2.13.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Fal û Remilê.....	149
2.13.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Fal û Remilê.....	150
2.14. Motîfa Tayinkirina Pêşerojê.....	156
2.14.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Tayinkirina Pêşerojê.....	157
2.14.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Tayinkirina Pêşerojê.....	158
2.15. Motîfa Ava Heyatê û Avên Pîroz.....	160
2.15.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Ava Heyatê û Avên Pîroz.....	162
2.15.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Ava Heyatê û Avên Pîroz.....	162
2.16. Motîfa Xocê Xizir.....	165
2.16.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Xocê Xizir.....	166
2.16.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Xocê Xizir.....	167
2.17. Motîfa Xeberguhêz û Pîrejina Xeberguhêz.....	170
2.17.1. Di Destana Memê Alan de Motîfa Xeberguhêz û Pîrejina Xeberguhêz.....	171
2.17.2. Di Mem û Zînê de Motîfa Xeberguhêz û Pîrejina Xeberguhêz.....	172
2.18. Motîfên Mîtolojîk.....	178
2.18.1. Di Destana Memê Alan de Motîfên Mîtolojîk.....	180
2.18.2. Di Mem û Zînê de Motîfên Mîtolojîk.....	181
2.18.2.1. Efsaneyên Afirînê.....	181
2.18.2.1.1. Efsaneya Tofanê.....	181
2.18.2.1.2. Efsaneya Newrozê.....	183
2.18.2.1.3. Efsaneya Bejn û Boht.....	186
2.18.2.2. Lehengên Efsaneyî.....	188
2.18.2.2.1. Efsaneya Cemşîd.....	188

2.18.2.2.2. Rustemê Zal.....	190
2.18.2.3. Heyinên Efsaneyî.....	192
2.18.2.3.1. Teyrê Enqa/Teyrê Sîmurg.....	192
2.18.2.3.2. Teyrê Hûma.....	194
2.18.2.3.3. Ejder/Ejderha.....	195
2.18.2.3.4. Hesp.....	198
2.18.2.3.5. Şahêmar.....	203
2.18.2.3.6. Dêw.....	205
2.18.2.3.7. Efsaneya Mar û Gencîne.....	207
2.19. Hejmarên Formel.....	210
2.19.1. Hejmara Sisê (3).....	212
2.19.1.1. Di Folklorê de Hejmara Sisêyan.....	212
2.19.1.2. Di Mem û Zînê de Hejmara Sisêyan.....	213
2.19.2. Hejmara Çar (4).....	214
2.19.2.1. Di Folklorê de Hejmara Çaran.....	214
2.19.2.2. Di Mem û Zînê de Hejmara Çaran.....	215
2.19.3. Hejmara Heft (7).....	216
2.19.3.1. Di Folklorê de Hejmara Heftan.....	216
2.19.3.2. Di Mem û Zînê de Hejmara Heftan.....	217
2.19.4. Hejmara Çil (40).....	217
2.19.4.1. Di Folklorê de Hejmara Çilî.....	217
2.19.4.2. Di Mem û Zînê de Hejmara Çilî	218
2.19.5. Hejmara Sed (100).....	219
2.19.5.1. Di Folklorê de Hejmara Sedî.....	219
2.19.5.2. Di Mem û Zînê de Hejmara Sedî.....	219
2.19.6. Hejmara Hezar (1000).....	220
2.19.6.1. Di Folklorê de Hejmara Hezarî.....	220
2.19.6.2. Di Mem û Zînê de Hejmara Hezarî.....	221
2.19.7. Hejmara Hezar û Yek (1001).....	221

2.19.7.1. Di Folklorê de Hejmara Hezar û Yekî.....	221
2.19.7.2. Di Mem û Zînê de Hejmara Hezar û Yekî.....	222
2.19.8. Hejmarên Dî.....	222

BEŞA SÊYEM

3. DI MEM Ê ZÎNÊ DE HÊMANÊN ÇANDA GEL.....	223
3.1. Di Mem û Zînê de Bawerî û Dîn.....	225
3.1.1. Di Mem û Zînê de Dîn û Şexsiyetên Dînî.....	228
3.1.1.1. Adem û Şeytan.....	231
3.1.1.2. Hz. Îdrîs/Hermes.....	231
3.1.1.3. Hz. Îsa û Çarmix.....	232
3.1.1.4. Hz. Mûsa û Qewmê Yahûdî.....	233
3.1.1.5. Hz. Îbrahîm û Nemrûd.....	236
3.1.1.6. Hz. Yaqûb û Hz Yûsuf.....	237
3.1.1.7. Hz. Suleyman û Belqîs û Asef Berxiya.....	238
3.1.1.8. Hz. Danyal.....	240
3.1.1.9. Harût û Marût.....	241
3.1.1.10. Xocê Xizir.....	241
3.1.1.11. Dînê Zerdûştî.....	244
3.1.1.12. Dînê Manî.....	245
3.1.1.13. Rojperestî.....	246
3.1.1.14. Bûyera Kerbelayê.....	247
3.1.1.15. Mûcîzeyê Ava Zemzemê.....	248
3.1.1.16. Bihişt û Dojeh.....	249
3.1.1.17. Dara Tûba.....	254
3.1.1.18. Di Mem û Zînê de Baweriya Bêyomiyê.....	255
3.1.1.19. Di Mem û Zînê de Baweriya Nivîştê.....	257
3.2. Di Mem û Zînê de Kevneşopa Şîn û Şahiyan.....	258

3.2.1. Cejna Newrozê.....	259
3.2.2. Merasîma Zewacê.....	265
3.2.2.1. Qîzxwestin.....	266
3.2.2.2. Mehrbirîn.....	269
3.2.2.3. Dawet.....	271
3.2.2.4. Xwarin û Vexwarin-Fîraq û Çînî.....	273
3.2.2.5. Muzîk û Meqam, Amûrên Muzîkê.....	275
3.2.2.6. Kevneşopa Şoşbîniyê.....	276
3.2.2.7. Şahiya Dawetê.....	278
3.2.3. Kevneşopa Mizgîniyê.....	282
3.2.4. Kevneşopa Nêçîrê.....	283
3.2.5. Di Mem û Zînê de Şîn.....	287
 3.3. Di Mem û Zînê de Kevneşopa Hekîmiya Gel.....	296
3.4. Di Mem û Zînê de Lîstikên Gelêrî (Reqs û Govend).....	300
3.5. Di Mem û Zînê de Muzîk.....	303
ENCAM.....	307
ÇAVKANÎ.....	311

PÊŞGOTIN

Zargotina miletê kurd, wekî ku gelek zanyarên folklorê jî tesbît kirine; yek ji dewlemendtirîn û kevnartirîn zargotina miletên cîhanê ye. Digel ku hin xebatên berhevkarîyê hatibin kirin jî, ji ber ku heya niha di binê banên zanîngehên Tirkiyê de, bi rengekî akademîk û sistematîk, li ser zargotina miletê kurd xebat û tez kêr in, di amadekirina vê tezê de, hem ji aliyê bidestxistina zanînan akademîk û hem jî ji aliyê bikaranîna termînolojiya akademîk ve me hin zehmetî kişandin.

Armanca me ji vê tezê ew bû ku em Destana Memê Alana zargotinê û *Mem û Zîna* Ehmedê Xanî, hem ji aliyê prosesa epîzotan ve bidin ber hev hem jî ji aliyê avahîsaziya motîfan ve li wan bikolin û di encamê de li hemanên çanda gelêrê di *Mem û Zîna* Ehmedê Xanî de binihêrin.

Girîngiya vê tezê ev e ku; digel ku xebatên bi vî rengî li ber destê me pir kêr in, em di binê sîwana nêrîna akademîk de lêkolîneke wiha dikin û bi vî awayî li dewlemendî û otantîkbûna zargotina miletê kurd û xwerûbûna Destana Memê Alan şahidî dikin û vê yekê nîşanê cîhana akademîk didin.

Di amadekirina vê tezê de, me hin zehmetî kişandin. Yek ji van ew bû ku, dema ku me li kêleka rêzikên orjînal yên *Mem û Zînê*, wergêra wê ya bi kurdiya îroyin nivîsî; di tesbîtîkirina hin bêjeyên krîtîk de, me zorî kişand û di hin deran de li wergêrê mudaxele kir. Di bikaranîna termînolojiya akademîk de jî hin zehmetî derketin pêş me lê dewlemendî û ferehiya zimanê kurdî rê lê vekir ku, em van pîrsgirêkan çareser bikin.

Di buhartina van pîrsgirêkan de û tesbîtîkirina rê û rêbazên akademîk de, şewirmendiya mamoste Prof. Kadrî Yıldırım, her tim rê li ber min vekir û cesaret da min. Ji ber vê alîkarî û şewirmendiya wî ez jê re spas dikim. Dîsa bi alîkariya xwe ya bi qîmet û teşwîqîkirina jidîl, mamoste Al. Doç. Abdulbasit Sezer, rê û bergeh li pêş min vekir. Ji bo vê alîkariya wî ya bi bandor, ez spasîyên xwe pêşkêşî wî dikim.

KURTEBÊJE

bnr. : binêrin

c. : cild

ç. : çap

g. : gotar

g.n. : gotara navborî

h.b. : heman berhem

h.g. : heman gotar

j. : jimare

k. : koçî

r. : rûpel

hwd. : her wekî din

wer. : werger

vgz. : veguhêzer

z. : zayînî